

## **АДАПТАЦІЯ ПРАВНИЧОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ У СИСТЕМІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ**

**Олег ГУБАНОВ**

*доктор юридичних наук, професор  
перший заступник директора  
приватний вищий навчальний заклад «Фінансово-правовий коледж»  
м. Київ, Україна*

**Марія ЛУКАШЕНКО**

*студентка 2 курсу 1 групи  
ОПС фаховий молодший бакалавр  
спеціальність 081 Право  
Приватний вищий навчальний заклад «Фінансово-правовий коледж»  
м. Київ, Україна*

Фахова передвища освіта у європейському освітньому просторі виконує не периферійну, а структурну функцію, поєднуючи короткий цикл навчання з потребами ринку праці та подальшими освітніми траєкторіями. За даними дослідження М. В. Леснікової та О. Я. Денисюк, у 2022 році програми короткого циклу в країнах ЄС охоплювали в середньому 8 % від загальної кількості здобувачів вищої освіти, а напрям «Бізнес, адміністрація та право» належав до найбільших за кількістю випускників; найбільші показники за цим напрямом зафіксовано у Франції, Іспанії, Австрії та Данії<sup>1</sup>. Для України цей порівняльний контекст принциповий, оскільки показує, що правнича підготовка на рівні короткого циклу не є аномалією чи суто перехідною формою, а може бути повноцінним сегментом освітньої системи за умови чіткої нормативної рамки, практичної орієнтації та визнання результатів навчання.

Національна правова основа такої адаптації вже сформована. Закон України «Про фахову передвищу освіту» визначає цей рівень як самостійний складник освіти, орієнтований на виконання спеціалізованих завдань у певній сфері професійної діяльності<sup>2</sup>.

---

<sup>1</sup> Леснікова, М. В., & Денисюк, О. Я. (2025). Фахова передвища освіта у країнах Європейського Союзу: Огляд, статистичний аналіз, кращі практики. Статистика України, 109(2), 60–69. [https://doi.org/10.31767/su.2\(109\)2025.02.06](https://doi.org/10.31767/su.2(109)2025.02.06)

<sup>2</sup> Верховна Рада України. (2019, 6 червня). Про фахову передвищу освіту (Закон України № 2745-VIII). Законодавство України. <https://zakon.rada.gov.ua/go/2745-19>

Принципово важливо, що у 2024 році МОН затвердило стандарт фахової передвищої освіти зі спеціальності 081 «Право» і ввело його в дію з 2024/2025 навчального року. Цей стандарт не лише підтверджує наявність правничої підготовки на рівні фахового молодшого бакалавра, а й задає її конкретну архітектуру: 180 кредитів ЄКТС, можливість інституційної, індивідуальної та дуальної форм навчання, кваліфікаційний іспит як форму атестації, а також перелік компетентностей і результатів навчання, пов'язаних із професійною комунікацією, роботою з документами правового характеру, використанням інформаційно-комунікаційних технологій і дотриманням етичних стандартів правничої професії<sup>3</sup>. На підзаконному рівні наказ МОН № 510 переводить ці вимоги у площину організації освітнього процесу та практичної підготовки, тобто робить адаптацію до європейських стандартів не декларативною, а процедурно оформленою<sup>4</sup>.

Європейський зміст цієї адаптації задається передусім системою забезпечення якості. ESG 2015 формують базову рамку внутрішнього і зовнішнього забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти, пов'язуючи її зі студент-центрованим навчанням, прозорістю, публічністю інформації та постійним вдосконаленням освітніх програм<sup>5</sup>. Однак для нинішнього етапу євроінтеграції України цього вже недостатньо. Рекомендація Ради ЄС від 12 травня 2025 року про європейську систему забезпечення якості та визнання у вищій освіті прямо з'єднує забезпечення якості із визнанням, мобільністю та транснаціональною співпрацею<sup>6</sup>. Її новизна порівняно з попередньою рамкою полягає в тому, що якість більше не розглядається ізольовано від визнання результатів навчання та довіри між національними системами. Для правничої освіти на рівні фахової передвищої освіти це означає, що проблема полягає вже не у самій наявності стандарту 081 «Право», а у відсутності достатньо прозорого механізму зовнішнього зчитування цієї кваліфікації: її результатів навчання, професійної релевантності та придатності до подальшого академічного і професійного просування.

---

<sup>3</sup> Міністерство освіти і науки України. (2024, 27 травня). Про затвердження стандарту фахової передвищої освіти зі спеціальності 081 Право (Наказ № 762). Освіта.ua. <https://osvita.ua/legislation/faxova-peredvyshha-osvita/92301/>

<sup>4</sup> Міністерство освіти і науки України. (2023, 2 травня). Про затвердження Типового положення про організацію освітнього процесу в закладах фахової передвищої освіти та Положення про практичну підготовку здобувачів фахової передвищої освіти (Наказ № 510). Законодавство України. <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1054-23>

<sup>5</sup> ENQA. (2015). Standards and guidelines for quality assurance in the European Higher Education Area (ESG 2015). [https://eha.info/media.eha.info/file/ESG/00/2/ESG\\_2015\\_616002.pdf](https://eha.info/media.eha.info/file/ESG/00/2/ESG_2015_616002.pdf)

<sup>6</sup> Council of the European Union. (2025, May 12). Council Recommendation on a European quality assurance and recognition system in higher education (C/2025/3006). Official Journal of the European Union. <https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2025/3006/oj/eng>

Ключова проблема адаптації полягає в розриві між формально стандартизованою кваліфікацією фахового молодшого бакалавра з права та недостатньо визначеним місцем цієї кваліфікації у професійній структурі юридичної діяльності, механізмах визнання і подальших освітніх траєкторіях. Дослідження О. Литвинова та В. Литвинова, хоча й стосується юридичної освіти загалом, фіксує слабкий зв'язок між підготовкою правників і ринком праці, а також потребу в її модернізації відповідно до сучасних професійних вимог<sup>7</sup>. Для сегмента фахової передвищої освіти цей виклик є ще гострішим, оскільки короткий цикл у європейській практиці цінується за практичну орієнтацію та швидший вихід випускника на ринок праці<sup>8</sup>. Звідси впливає і конкретний орієнтир для української адаптації: оновлення освітньо-професійних програм за стандартом 081 «Право» має супроводжуватися не механічним копіюванням університетських моделей, а посиленням практичної складової, модулів із правового документування, роботи з кейсами, розвитку цифрових і комунікаційних компетентностей, а також більш чітким зв'язком між результатами навчання і майбутніми професійними ролями випускника<sup>9</sup>.

Отже, адаптація правничої освіти України до європейських стандартів у системі фахової передвищої освіти має оцінюватися не за формальною наявністю програми за спеціальністю 081 «Право», а за тим, наскільки вона інтегрована у спільну систему забезпечення якості, професійно релевантна і придатна до визнання в ширшому європейському освітньому середовищі. Вирішальним критерієм адаптації є здатність системи забезпечити зрозумілий профіль кваліфікації, практично орієнтовані результати навчання та довіру до цієї кваліфікації з боку зовнішнього освітнього і професійного середовища

---

<sup>7</sup> Lytvynov, O., & Lytvynov, V. (2025). Analysis of demand for legal education in higher education institutions and prospects for subsequent employment in Ukraine. *Professional Education: Methodology, Theory and Technologies*, 11(2), 61–74. <https://doi.org/10.69587/pemtt/2.2025.61>

<sup>8</sup> Леснікова, М. В., & Денисюк, О. Я. (2025). Фахова передвища освіта у країнах Європейського Союзу: Огляд, статистичний аналіз, кращі практики. *Статистика України*, 109(2), 60–69. [https://doi.org/10.31767/su.2\(109\)2025.02.06](https://doi.org/10.31767/su.2(109)2025.02.06)

<sup>9</sup> Міністерство освіти і науки України. (2024, 27 травня). Про затвердження стандарту фахової передвищої освіти зі спеціальності 081 Право (Наказ № 762). *Освіта.уа*. <https://osvita.ua/legislation/faxova-peredvyshha-osvita/92301/>